

javov, ktoré sú predmetom výskumu, jednak v porovnaní s prírodnými vedami i nedokonalosťou poznávacích prostriedkov“ (str. 38).

I keď som sa snažil kriticky poukázať na spomínané nedostatky recenzovanej knihy, nemienim poprieť význam, ktorý má napriek všetkému v súčasnosti pre nás. Zá-

verom by som chcel uvítať odhodlanie vydávať diela so sociologickou problematikou, ktorá je u nás na úkor celej spoločnosti málo známa a prebádaná. Odstránenie tejto nepríjemnej situácie je, myslím si, aj vecou našich začínajúcich sociológov.

Ivan Poljak

POPULÁRNE O KULTÚRE MYSLenia

Predmetom myslenia, poznania môžu byť najrozmanitejšie javy skutočností, počnúc našimi vlastnými spomienkami, náladami, želaniami cez deje v živých organizmoch, strojoch, horninách a nerastoch a končiac dianím vo vzdialených galaxiách. Myslenie lekára má v porovnaní s myslenním matematika svoje špecifické zvláštnosti, ako ich má aj myslenie politického pracovníka, hudobného skladateľa i leteckého konštruktéra. Zásadne sa líši myslenie psychicky normálneho človeka od myslenia úchylného, či choromyseľného jedinca.

Objasňovanie takýchto javov je však úlohou špeciálnych výskumov. V populárnej publikácii *O kultúre myslenia* (Bratislava 1965) autorovi Emilovi Holasovi ide o vysvetlenie základných stránok myslenia, ako sú interakcia zmyslovej a racionálnej zložky v procese poznania, úloha zovšeobecňovania, indukcie a dedukcie, riešenie problémov, vzťah jazyka a myslenia, vplyvy záujmov, vôľových a citových činiteľov na poznanie, význam praxe a pod. Sú to prevažne problémy, ktoré tvoria náplň gnozeológie, no autor neobchádza ani psychologické a pedagogické stránky rozoberaných otázok. Výklad sa koncentruje na skutočne závažné a aktuálne otázky a hoci autorovi nejde o systematickú príručku, práca vo svojom úhrne predstavuje usporiadaný celok. Abstraktné myšlienky sa ilustrujú početnými príkladmi z hospodárskeho a politického života, pričom autor neraz dochádza k podnetným a samostatným záverom.

Hoci tu nie je príležitosť pre podrobný rozbor, považujeme za potrebné upozorniť na dve miesta, kde autor vyslovuje niektoré nesprávne formulácie, ktoré vyvolávajú u čitateľa nesúhlas a nejasnosti. Na strane 116 sa okrem iného tvrdí, že „každé slovo označuje nejakú objektívnu realitu: vec, jav, stav, dej, činnosť a pod.“, že „slová sú zástupcami vnemov alebo predstav“. Chce azda s. Holas tvrdiť, že slová sen, túžba, nebo, peklo, čert a pod. označujú objektívnu realitu? Označujú slová nekonečno, ideálny plyn, štvorrozmerné časovo-priestorové kontinuum a iné nejaké vnemy? Zdá sa nám, že sa tu u autora prejavili „prežitky“ senzualizmu a empirizmu.

Na strane 151 autor považuje zdôvodňovanie toho, čo sa nám páči alebo nepáči, za nezmyselné. Je však nesporné, že aj morálne a estetické cítenie súvisí s poznávacou a myšlienkovou činnosťou. Okrem toho by takýto postoj toleroval všetkých narkomanov, výtržníkov a milovníkov nevkusu v obliekaní, vystupovaní, či navštevovaní pochybných „zábavných“ podnikov. Ak má byť boj proti zločinnosti a asociálnym živlom účinný, treba ho viesť nielen v praktickej, ale aj teoretickej a výchovnej oblasti.

Celkove kniha pre svoju prístupnosť a praktické zameranie môže dobre poslúžiť záujemcom o filozofiu a psychológiu aj hospodárskym a politickým pracovníkom, učiteľom, vychovávateľom a študentom.

Július Švihran